

ordeningen voorzien, moet gevoegd worden 11). Voorts leidt die bevoegdheid af uit het *ius naturale*, uit de bestaande noodzakelijkheid in de opgevoerde gevallen, bepaaldelijk ook daar waar een kerk moet onbonden worden: de Zusterkerken" zegt hij, "kunnen evenals de ledenmaten van een lichaam, samenwonen om het door ziekte aangevallen lid ter hulpe te komen en te genezen" 12). enz. Alsdan wordt de volledige macht en bevoegdheid van den Kerkeraad, overgebracht op de Klasse 13), immers zoowel wanneer den gewonen en eigen bestuurders alle macht tot beheer is ontnomen (*afzetting*) als wanneer hun tijdelijk de uitoefening daarvan is verboden (*schorring*) kan deze worden overgebracht op de bestuurders der naburige kerken (*de Klasse*) die aldaar in de plaats van den gewonen Kerkeraad het beheer uitoefenen tot dat dit College hersteld zij, en de gemeente weder haar eigen Kerkeraad hebbe bekomen."

Deze aanhangelen mogen voldoende zijn om aan te toonen dat naar het geldende *generaalrecht* volgens G. Vostius de Klasse niet alleen over kleine gemeenten, welke nog geen Kerkeraad hadden, het bestuur afleefde, doch dat zij wel dagelijks sommige handelen in alle gemeenten van haar ressort konde optreden, in de plaats van den Kerkeraad. Dit schijnt ook niet in strijd met het in alle Kerkordeningen (o. a. in art. 84 van die van Dordt) voor komende grondbeginselen der Reformatie. »Geen kerke zal over andere kerken, geen dienaar zal over andere dienaars, geen onderling of diaken over andere onderlingen alle diakenen heerschappij voeren." Het is duidelijk dat hier een gansch andere heerschappij of overzichtheid bedoeld wordt dan het natuurlijke gezag van de gezamenlijke leden der Vergadering (*de Klasse*) over een of leden (*de Locale Kerk*). De uitdrukkelijke bijvoeging intusschen dat dit optreden der Klasse *na buitengewone bevoegdheid* is (t. a. p. pag. 189) maakt dat deze tot de aangevoerde grenzen moet worden beperkt, en niet analogisch mag worden uitgebreid. Voor het optreden der Klasse in een toestand als zich nu te Amsterdam voordoet, kan ik althans in de aangehaalde plaatsen geen spoor vinden. Geenszins toch wanneer enkele leden van den Kerkeraad in hunne betrekking of bevoegdheden zijn geschorst, of daaruit afgevoerd, doch waar die betrekking der *gewone bevoegdheden*, d. i. aan het gewone college van bestuur is ontnomen, treedt de Klasse op. Dit optreden, waardoor met het grondbeginsel van zelfbestuur door den Kerkeraad, tijdelijk gebroken wordt, geschiedt niet dan in de uiterste noodzakelijkheid, bij wanorde en wanbeheer, ingevolge waarvan de *gewone Kerkeraad* is geschorst of afgevoerd, of zelfs de geheele gemeente als "wanhopig bedrven" gekommeneerd is geworden 14). Alsdan komen de gezamenlijke leden van de Klasse, de overige Kerkeraad en der noodlijdende gemeente als *te ware te hulp* 15).

Het door Koning Willem I bij besluit van 7 Jan. 1816 »bepaalde reorg. nissie van het Bestuur der Hervormde Kerk in de Nederlanden" ingevoerde Algemeene Reglement, waarbij het Kerkelijk bestuur in elke Klasse werd opgedragen aan een *rust college*, de commissie van moderatoren 16) — a 55 — gal dezen onder meerdere bevoegdheden ook (art. 64) het recht tot »het suspenderen van predikanten, candidaten en kerkenleden." Omtrent de Kerkeraaden bepaalde art. 81: »In alle gemeenten waar de stof daartoe niet geheel ontbreekt, kan een afzonderlijke Kerkeraad zijn," en verder art. 86: »Gemeenten waar, door gebrek aan stof, geen Kerk raad bestaan, zijn geplaatst onder het onmiddellijk opzicht van Classikale moderatoren met den predikant."

De bevoegdheid, volgens Vostius der Klasse ook bij schorsing of afzetting van den Kerkeraad »komende, wordt hier dus slechts aan moderatoren (het te genwoordig C. B.) uitsluitend toegelaten wanneer in een gemeente geen Kerkeraad is, door gebrek aan stof. Die woorden wijzen duidelijk op geheele ontstentenis van personeel om den Kerkeraad te vormen; evenals in de onder vermeldingen, is kennelijk alinea de toestand voorzien waarin kleine gemeenten kunnen verkeeren, die geen geschikte personen mochten in haar midden tellen om de betrekkingen van onderlingen en diakenen te vervullen. In een groote gemeente, waar een deel der leden geschorst is, kan zeker niet gezeid worden dat de stof voor die betrekkingen geheel ontbreekt. Na 1816 zoude dus de bevoegdheid van het C. B. om in de plaats van een in zijn geheel geschorst of afgevoerd Kerkeraad te treden, moeten worden afgeleid uit het gewoonterecht, gelijk dit bij Vostius is omschreven, uit het Reglement zelf is die bevoegdheid niet af te leiden.

In de onder vignette van het Algemeen Reglement van 1816 gemaakte reglementen het Alg. Regl. op de samenstelling en werkzaamheden der Kerkeraaden (K. B. van 16 Nov. 1825) en de huishoudelijke reglementen voor die colleges (bepaaldelijk dat voor de provincie Noord-Holland, K. B. van 25 April 1829) komen geen speciale voorschriften voor betreffende de bevoegdheid van het C. B. om zich evenwel in de plaats van den Kerkeraad te stellen.

Daarentegen werden de voorschriften van art. 84 en 86 van het door den Koning gegeven Reglement van 1816, in het door de Algemeene Synode vastgestelde Alg. Regl. van 1852 vervangen door de straks aangehaalde bepaling van art. 18. Op den tekst van dit artikel kom ik zoo aarzels terug, genoeg zij »thans op te merken, dat het »onmiddellijk opzicht" aan Classikale Moderatoren met den predikant gegeven, in 1852 werd veranderd in »toezicht van het C. B." waarbij dit met den predikant zal »doen wat des Kerkeraads is." »Gebrek aan stof" werd nu »gebrek aan genoegzaam geschikt en gewillig personeel."

Het beginsel van art. 18 A. R. werd nader uiteengezet in het in 1856 door de Synode vastgestelde Regl. voor de Kerkeraaden. Het eischende Bestuur heeft zijne bevoegdheid afgeleid zoowel uit de geschiedenis der samenstelling van dat Regl. als uit de woorden van het zooveel voorgelezen art. 1 daarvan.

Mij rest alsoo nog na te gaan, of de grond geven voor de interpretatie van het C. B. Ik acht dat onderzoek te meer belangrijk, omdat bij de behandeling der rechs-vragen vooral niet mag worden vergeten dat, welke ook de zin moge zijn van de oude bepalingen in de Kerkordeningen, en welke ook daarnaast de kracht moge geweest zijn van het gewoonterecht, deze beide toch slechts kunnen dienen om de wettelijk vastgestelde, door de Nederl. Herv. Kerk algemeen aangenomen en derhalve voor hare leden bindende 17) bepalingen van het Alg. Regl. van 1852 en daaruit voortvloeiende Reglementen te expliceren. Rechtskracht hebben thans alleen deze laatste, welke zijn in *bevestigingen* derhalve uitsluitend de bevoegdheden der verschillende besturen moeten aangeven, en naast welke geen gewoonterecht meer kan gelden.

In 1854 werd in de Synode een concept van herzien Regl. voor de Kerkeraaden voorgedragen (Handl., 1854 p. 189) hetwelk in de 2e al. (de 1e is met de thans geldende gelijkkluidend) bepaalde:

»Gemeenten, van welke aan het C. B. blijkt, dat bij haar het geschikte personeel tot het samenstellen van een Kerkeraad ontbreekt, worden geplaagd onder het toezicht van dat Bestuur, hetwelk met den predikant, of bij vacature met den consulent, doet wat des Kerkeraads is."

Dit concept-artikel is principieel, geheel in overeenstemming met de bepaling van art. 18 Alg. Regl.

Een amendement van den heer Gorritzen om daarin, evenals in art. 13, in stede van »geschikt" te lezen »geschikt en gewillig" werd verworpen (Handl., p. 254).

Daar uit de Handelingen der Algemeene Synode wel blijkt, welke besluiten zijn genomen, doch geenszins op welke gronden — de inhoud der discussie wordt niet opgegeven — zoo zal men daarin ook niet aantreffen de motieven, waarop in de Vergadering van 22 Juli 1856 (Handl. p. 114) een door de Commissie voorgestelde nieuwe alinea werd aangenomen, onder voorbehoud, dat deze in zonde of meer bepalingen, volgende op de eerste, zoude worden vervat."

Het voorstel der Commissie (ibid. p. 99) met den daaraan voorgeslagen considerans luidt woordelijk als volgt: »Nog moet als nieuwe alinea te deser plaats worden ingevoegd het in de zitting van den 15a dezer maand, door Uwe Hoog Eerw. bepaalde omtrent de verhouding waarin de predikant of consulent in gemeend geval staat tot het C. B., luidende als volgt: »In alle de gevallen waarin het C. B. betzif wegens schorsing, betzif wegens afzetting van de onderlingen en diakenen, hetzif wegens gemis aan geschikt personeel, verplicht is te doen wat des Kerkeraads is, zal de predikant der gemeente of bij ontstentenis van dezen, enz."

Uit dit voorstel vloeide de tegenwoordige redactie voort, welke vastgesteld werd in de vergadering van 11 Aug. 1856 (Handl. p. 262/3), zonder dat weder uit de Handl. blijkt, hoe men tot de afwijking de definitieve lesing is gekomen. 18).

Indien de door mij uiteengezette beschouwing omtrent het recht hetwelk in de Herv. Kerk hier te lande van 1856 af steeds heeft gegolden, juist is, zoo zoude het voorstel der Commissie — aangenomen dat de bedoeling daarvan die is geweest welke eischer daarin zoekt — indruisde een *nieuwe bepaling*, geheel afwijkend van het vroeger bestaande recht, in strijd zelfs met art. 18 Alg. Regl. bevatten. In het voorstel vermag ik echter een zóo gewichtige verandering niet te lezen. Vooreerst niet, omdat, blijkens den aanhef, de bedoeling niet was iets nieuws te bepalen, doch slechts om vast te stellen, welke »in (het in de vorige alinea) genoemd geval" de verhouding van den *consulent* overgebleven predikant of consulent, of van een ééniig aanwezige lid van den Kerkeraad, tot het C. B. zoude zijn. Ten tweede niet, omdat er gesproken wordt van »schorsing of afzetting van onderlingen en diakenen" hetwelk, in verband met de daarop onmiddellijk volgende woorden, betekent dat ontkenning hunner betrekking *aan alle onderlingen en diakenen*, het veeleer altoos van den *gewonen Kerkeraad*.

Het verdient toch de aandacht, dat er niet staat (zoals in een opstel in No. 19 der Kerk. Cl. min juist gezeid wordt) »schorsing of afzetting van onderlingen of diakenen"; wat een geheel anderen zin kan hebben en zoude kunnen beduiden het buiten functie zijn van enkele onderlingen of diakenen. Met de door mij vermelde juiste lesing kan m. i. slechts de ontstentenis van het gehele personeel bedoeld zijn. Deze uitlegging wordt te waarheidsgetrukt wanneer men let op de omstandigheid, dat waar in derzelfde bepaling gesproken wordt van »den predikant of consulent" en later van de »aanwezigheid van »alchis één kerkeraadlid", die jalen in overeenstemming zijn met het minimum-opfer reeds vroe. er (g. art. 3 Prov. Regl. N.-Holl.) en ook in art. 1 van dit K. B. Kerk. aangenomen: 1 predikant, 2 onderlingen, 2 diakenen. Waar dit minimum van 5 tot 2 of 1 is gedaald, staat het artikel dien toestand gelijk met geheele ontstentenis: er kan dan toch van een minderheid en minderheid in het college geen sprake meer zijn.

Het is ook nauwelijks denkbaar dat, waar iets anders bedoeld, daarvan in de definitieve redactie niets zoude zijn overgebleven. Of in 1856 aan gevallen als dat, hetwelk zich nu te Amsterdam voordoet, is gedacht, dunkt ik met het oog op de onvolledigheid der bronnen welk met b. i. dienste stonden niet beslissen, doch zeker is het, dat daarvan in de onderscheidene redacties van het artikel niets staat te lezen, zodat van een *belediging*, om de door het C. B. aangenomen leer in de kerkelijke reglementen te huldigen, *geenlei twijfel is geleverd*.

Vindt derhalve de uitlegging des eischers in de geschiedenis geen steun, nog veel minder is dit het geval wanneer men let op de natuurlijke en rechtskundige betekenis der woorden van het artikel. Het optreden van het C. B. tot het oefenen van toezicht en beheer over de gemeente wordt in art. 18 Alg. Regl. zoowel a in art. 1 K. B. afhankelijk gesteld van de omstandigheid dat er zij *gebrek aan genoegzaam geschikt personeel*, met hoofde waarvan de gemeente »geen kerkeraad kan hebben," of (zoals in 1 staat), »men niet tot de samenstelling van een Kerkeraad kan geraken."

Houdt men de zooveel vermelde geschiedenis dater laatste bepaling in 't oog, dan moet men ligt de conclusie komen, die ook in de woorden ligt opgesloten, dat hare betekenis slechts kan zijn dat het C. B. daar optreedt, waar de Kerkeraad *nimmer aanwezig geweest is*, of deels door schorsing of afzetting, onwil of ongeschikt-zitting der gemeentelieden om in den Kerkeraad zitting te nemen, of welke reden dan ook, *geheel ontbreekt*. Met dit laatste geval wordt dan verder het overig zijn van één predikant of één kerkeraadlid gelijk gesteld. Diens verhouding tot het in de plaats van den Kerkeraad optredende C. B., en één ook niet, wordt door de 3e alinea van art. 1 geregeld. Met laatstebedoelde gevallen kan allerminst de toestand van den Amsterdamseken Kerkeraad op één lijn gesteld worden. Deze was niet geschorst, doch slechts een zeker aantal zijner leden, het college zelf bestond nog en was niet als *compleet* buiten werking gesteld. Men kan dan ook niet met den eischer spreken van een toestand van »volkomen heerschappij" van »ontstentenis", daar waar nog 73 van de 145 kerkeraadsleden wettig in betrekking waren. De onmogelijkheid om tot de samenstelling van een (volledigen) Kerkeraad te geraken had — gelijk in het bij pleidooi aangehaalde geval te Ruinen in 1865 en in een gelijksoortigen toestand in 1845 te Groningen voorgekomen 19) — eerst later (na de afzetting der geschorsten) kunnen blijken uit het mislukken van de proef om de ledige plaatsen door middel van verkiezingen te doen vervullen. Voor dien tijd was er voor t optreden van het C. B. naar de letter der reglementen geen grond. De woorden »niet tot samenstelling van een Kerkeraad kunnen geraken", wijzen toch duidelijk op het deel van pogingen daartoe, m. a. w. op het uitschrijven of houden van verkiezingen, zonder resultaat. Het is waar dat het aantal der overgeblevenen niet voldoende was om bij eerste vergadering

een wettig besluit over deze zaak te nemen. Art. 9 Alg. Regl. vordert daartoe een meerderheid van 2/3 der leden waaruit het college bestaat moet. Maar vooreerst is door gedagde m. i. het juiste antwoord op deze objectie gegeven, door verwijzing naar het slot van art. 9, wat afwijking op een tweede vergadering mogelijk maakt. En in de tweede plaats is het allerminst geoorloofd, aan een *exceptionele bevoegdheid* eens uit de woorden der wet niet af te leiden *uitbreiding* te geven, enkel en alleen om uit de moeilijkheden te geraken waartoe een bepaalde toestand aanleiding geeft. Getuid zelfs dat de slotafsluiting van art. 9 niet bestond, zodat de Kerkeraad door de schorsing van 75 zijner leden *geheel wettig* besluit meer dan kunnen nemen, dan nog zoude het C. B. daarom niet gerechtigd zijn geweest, zich zelve in de plaats van den Kerkeraad (of van de geschorste leden) te stellen, tenzij de reglementen het daartoe uitdrukkelijk bevoegd maakten.

Noch is art. 18 noch in art. 1 noch in eenig ander artikel is dit geschied. Dat op die wijze een, tot een klein getal gereduceerde Kerkeraad de gewichtige besluiten kan nemen 1) (wanneer het overgroot deel zijner leden niet opkomt) geldt evenzeer bij slechts als bij schorsing; het kan een gelijke reden zijn om de bepalingen van art. 18 en 1 als min juist, te verduidelijken of te veranderen, het kan nooit grond geven te analogisch uit te breiden tot niet daarin voorziene toestanden. Dit is *rechten* altijd, en onder alle omstandigheden ongeoorloofd.

Reumereende kom ik tot de slotsom, waartoe ik de eer heb te concluderen: primar, dat de dagwaarde, als niet voldoende aan de vereischen van art. 5 B. R., zal worden nietig verklaard;

subsidiair, voor het geval dat Uwe Rechterbank het exploit niet nietig mocht achten, dat de eischer wordt verklaard niet-onvankelijk in zijne vordering, als zijnde door hem het bewijs niet geleverd dat hij de hoedanigheid zoude bezitten welke bij zich toeschrijft;

in elk geval met veroordeeling des eischers in de kosten van het geding.

Dit belangrijk stuk laat den indruk achter, dat er voor een optreden van het Classikale Bestuur, gelijk te Amsterdam plaats vond, in rechten letterlijk niets valt te zeggen.

1) Concl. van den proc. gen. Mr. Karsboom op het arrest H. R. 3 Juni 1870, v. d. H. B. R. XXXV, p. 18 vgg.

2) Vooral arrest H. R. 32 Maart (11 Mei) 1895 en de concl. van Mr. Gregory Weelbl. no. 2708, v. d. H. B. R. XXX, p. 241; Rechtb. Amsterdam, 23 April 1890 R. B. IV. (1849) p. 770 en Rechtb. Groningen 7 Oct. 1889 R. B. X. 1890 p. 234 vgg. 3) Vg. Art. H. R. 17 Mei 1831, Weekbl. No. 2670, v. d. H. B. R. XXV pp. 245, den 1 Nov. 1861, No. 2335.

4) Vg. over dit punt een belangrijk opstel in de *Opp. en Meded.* XIV, p. 241 vgg.; verder Faure t. a. p. pag. 373. Oudemans t. a. p. pag. 123. — Hof Zuid-Holland 30 Nov. 1842 *Ned. Rechter*. XV, p. 116. 5) Vg. nog Faure t. a. p. pag. 219 en p. 233. Oudemans t. a. p. p. 218 en van de uitgebrorde *Uitverordening* op dit art. (Loon v. Roossum) o. a. R. B. Amsterdam 24 April 1860 R. B. XII, p. 672. Amsterdam 19 Oct. 1877, Weekbl. no. 4339 R. B. 1878 A. p. 201 en 20 Jan. 1879, R. B. 1880, A. p. 147 vgg.

6) Van de 80 geschorsten verklaarden 5 aan het C. B. »huns dwaling te hebben ingezien", waarop te kunnen aanzien de schorsing werd opgeheven. 7) Zie Huishoudelijk Reglement Kerk van Amsterdam a. 1 gewijzigd bij Besluit van 10 Dec. 1883.

8) »De Rechtsbevoegdheid ener plaatselijke Kerk," p. 62.

9) »Feiten of Verzuimen," p. 48.

10) D. i. art. 9 der acta van de in 1517 te Dordrecht gehouden Synode »versamelingen van sommige kerken bij malenlandse kerken."

11) t. a. p. ed. F. J. Rutgers 1880, Tract. II de potest. pol. et canon. eccles. Cap. V. q. 30 pag. 189, en Tract. III de Conventib. et corresp. eccles. Cap. II p. 290.

12) t. a. p. pag. 203.

13) t. a. p. pag. 190, 191.

14) t. a. p. pag. 190 en 203.

15) Vg. voorts over deze vraag Lohman en Hutten t. a. p. pag. 12 vgg. Kuyper, t. a. p. p. 5 vgg.

16) Een geheel nieuw beginsel. De Classikale Vergaderingen bestonden vroeger uit de telkens door de Kerkeraad daartoe afgevaardigde predikanten.

17) Vg. Art. H. R. 2 Jan. 1840, v. d. H. G. Z. IV, p. 61. W. v. d. H. R. no. 674 en H. R. 20 Mei 1881, v. d. H. G. Z. XXXIII, p. 60.

18) Vg. den schrijver van een opstel in de Kerk. Cl. no. 25, zoudde deze aan Th. J. van der Vorst, den toenmaligen secretaris der Synode, zijn overgelaten, die de veranderingen en verkortingen eigenmachtig zoude hebben aangebracht.

19) *Nijlgen Hand. Synode* 1855 (3) pag. 68, 69. *Hand. Synode* 1845 pag. 65.

20) Vgl. Kerk. Cl. no. 12.

Provisioneele Regeling voor den Kerkeraad te Amsterdam.

Ter voldoening aan veler verzoek drukken we hieronder de *Provisioneele regeling* af, die door den Kerkeraad van Amsterdam op 16 December jl. werd aangenomen.

Zij luidde aldus:

Art. 1. Voor den allereersten tijd wordt het aantal van Dienaren des Woords, Ouderlingen en Diakenen bepaald op het getal dat, na de uitreding derzelven die onder de Synodale Hierarchie blijven, blijken zal te zijn overgebleven. De Kerkeraad zal dat aantal nader bepalen in Januarij 1887.

Art. 2. De Ouderlingen en de Diakenen worden benoemd voor den tijd van drie jaren, maar zijn terstond herkiesbaar. Op den laatste Zondag van Februarij worden de benoemden, na op twee achtereenvolgende Zondagen aan de gemeente te zijn voorgesteld en door deze te zijn geapprobeerd, in hun dienst bevestigd en de afredenden daaruit ontslagen.

Bij de periodieke verkiezing van 1887 zal hunne benoeming door den Kerkeraad geschieden, overeenkomstig de aanvijwing van hen, die tot het laatste bestaan hebbend Kerkcollege behoort hebben, voor zoover zij niet aan de Kerk zich onttrokken hebben, door onder de Synodale Hierarchie te blijven. Bij de daarvoor noodige vergaderingen en stemmingen worden de regelen gevolgd, die voor het laatste bestaan hebbend Kerkcollege gegolden hebben.

Art. 3. Emeriti Dienaren dezer Kerk, binnen haar ressort blijvende wonen en dus in den Kerkeraad zitting en stem behoudende, blijven ook verbonden tot de werkzaamheden, die in en voor den Kerkeraad aan de Dienaren bij toehoeft zijn opgedragen; tenzij de vergadering hen hiervan ontslaad wegens ouderdom, ziekte of dergelijke bezwaren.

Art. 4. De Dienaren des Woords en de Ouderlingen houden hunne wettelijke Kerkeraadsvergadering des Donnerdags 's avonds te 7 ure. In bijzondere gevallen kan de Vergadering ten gevolge van een Kerkeraadsbesluit achterwege blijven of op een anderen tijd gesteld worden. Een buitengewone vergadering wordt gehouden, als de Kerkeraad dit bepaald heeft of als de Dienaar die te praesideeren heeft noodig acht haar samen te roepen. Uitdrukkelijke of schriftelijke convocatie der leden geschiedt alleen voor vergaderingen, die op een anderen tijd dan des Donnerdags 's avonds gehouden worden.

Art. 5. Op de eerste gewone vergadering van elke maand, en voorts zoo dikwijls zij daartoe geroepen worden, komen ook de Diakenen (bij gewone vergaderingen, die op den eersten Donderdag der maand gehouden worden, zonder uitdrukkelijke of schriftelijke convocatie) des avonds te 7 ure in den Kerkeraad, om, voor zoo lang noodig, mede te beaardslagen en te besluiten over alle zaken, die betrekking hebben op het aantal en de beroeping van Dienaren des Woords, Ouderlingen en Diakenen; op het houden van collecten; op de stoffelijke aangelegenheden der Kerk; op het onderwijs aan minvermogenen te geven; op de wijkverdeling; en op de armenverzorging.

Art. 6. Elken Donderdag, waarop Kerkeraadsvergadering gehouden wordt, zal de Dienaar des Woords die de vorige week te praesideeren had, met twee, of desnoods meer, Ouderlingen (waartoe alle Ouderlingen naar eenere door henzelfen te regelen toebereit zijn aangewezen) van 5 1/2 uur af, en des noods tot na het uur waarop de vergadering aanvangt, zitting houden tot ontvangst en uitreiking van attestaten, tot ontvangst van giften voor den H. Doop, en tot overschrijvingen in de Doop- en Lidmatenboeken. Alle twijfelachtige gevallen worden door deze Commissie in den Kerkeraad gebracht ter beslissing.

Art. 7. In de Kerkeraadsvergaderingen zijn alle Dienaren des Woords, naar ouderdom van diensttijd in deze Kerk, gedurende ééne week Scriba, en de volgende week Praeses. Bij ontstentenis worden zij vervangen door degenen die op de lijst hun het naaste zijn, de Praeses in opklimmende orde en dus door een onderen, de Scriba in nederlappende orde en dus door een jongeren.

Art. 8. Door den Kerkeraad wordt uit de Ouderlingen een Sub-scriba, met zijn plaatsvervanger, benoemd voor den tijd van één jaar (1/2 Maart tot ulto. Februarij), die de door den Scriba gemaakte korte aantekeningen in het Actenboek in het net schrijft; die van de te verzenden brieven in het Brievenboek afschrijft; die de inkomende stukken ontvangt, op het daarvoor bestaande Register inschrijft, en in de eerstvolgende vergadering brengt, na vooraf den Dienaar die dan te praesideeren heeft, daarmede te hebben in kennis gesteld (te geen bij dringende of gewichtige stukken terstond na de ontvangst geschiedt); die toezicht houdt op het ordelijk en geregeld bijhouden der Doop-, Trouw- en Lidmatenboeken, overeenkomstig hetgeen de Kerkeraad te dien aanzien besluit; en die voorts Register houdt van al wat tot het Kerkeraadsarchief behoort, en dit, voor zoover het niet bij anderen in gebruik is, bewaart.

Ten dienste van den Sub-scriba kan de Kerkeraad, op diens voordracht, een Amanuensis benoemen, die naar de aanwijzingen en onder de verantwoordelijkheid van den Sub-scriba zijne werkzaamheden verricht.

Art. 9. In de Kerkeraadsvergaderingen is de orde der werkzaamheden in den regel dezer: eerst het hooren der gemeentelieden die iets aan den Kerkeraad te zeggen hebben, waarbij alleen de Praeses het woord tot hen richt; daarna het vaststellen der notulen, en het behandelen van hetgeen, ook blijkens die notulen, nog onafgedaan is gebleven; dan het ontvangen van rapporten, ingebracht of in te brengen door hen die de Kerkeraad tot het een of ander geëncmitteerd had; vervolgens het behandelen van de ingekomen stukken, voor zoover deze niet reeds, wegens het dringende der zaak, door den Praeses terstond na de notulen aan de orde gesteld waren;

en eindelijk het behandelen van ingediende voorstellen der leden en van hetgeen bij de algemeene omvraag wordt ter tafel gebracht.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëindigd is, tenzij in buitengewone- en spoed vereischende gevallen.

De Praeses zorgt, dat de Vergadering uiterlijk te 10 ure des avonds geëind